

Izlasi tekstu !

No kalendāra vēstures

Vārds „kalendārs” ir cēlies no latīņu valodas un romiešiem nozīmēja mēneša pirmo dienu. Mēness gadu, kas sadalīts 12 mēnešos, lietojuši muhamedāņi. Saules gads bijis pamatā indiešu, persiešu, ēģiptiešu laika skaitīšanai, bet apvienotu Mēness un saules gadu lietojuši romieši, japāņi, ķīnieši, grieķi.

Mūsu dienās lietotā kalendāra sākumi meklējami pie senajiem romiešiem, kas laika skaitīšanai par pamatu ņēmuši apvienoto Saules un Mēness gadu, sadalot to 12 mēnešos. Mēnešu nosaukumus lietojam vēl šodien, izņemot kvintīli un sekstili, kas vēlāk nosaukti Romas valdnieku Jūlija Cēzara un Augusta Oktaviāna vārdos par jūliju un augustu.

Sākot ar 16.gs., Latvijā bija pazīstami vairāki kalendāri. Jūlija kalendārs jeb „vecais stils” oficiāli bijī spēkā līdz 1582. gada 5.oktobrim, bet praktiski to lietoja pat līdz 1.pasaules karam. Gregora kalendārs jeb „jaunais stils” oficiāli stājās spēkā 1582.gada 15.maijā, bet praktiski ieviesās tikai 17.gs.

Mūsdienās starptautiskais kalendārs ir Gregora kalendārs. Lēmums par vispārēju pāreju uz „jauno stilu” Latvijas teritorijā tika pieņemts 1919.gadā.

Dažkārt kalendāros paralēli romiešu izcelsmes mēnešu nosaukumiem norāda arī latviskos. Daži latviskie mēnešu nosaukumi ir līdzīgi citu tautu agrākajiem mēnešu vārdiem, piemēram, jūlijs ir siena mēnesis gan latviešiem, gan igauņiem, augusts latviešiem ir rudzu, igauņiem pļaujas mēnesis un senslāviem – sirpenis (no vārda ‘sirpis’).

Atzīmē pareizo atbildi!

1. No kuras valodas cēlies vārds „kalendārs”?
a) indiešu b) itāļu c) latīņu d) grieķu
2. Mūsdienu kalendāra sākumi meklējami
a) Senajā Romā b) Japānā c) Senajā Grieķijā d) Ēģiptē
3. Kāpēc astoto mēnesi sauc par augustu?
a) par godu Jūlijam Cēzaram c) par godu Jūlijam Oktaviānam
b) par godu Augustam Oktaviānam d) par godu Augustam Cēzaram
4. Kā sauc mūsdienu starptautisko kalendāru?
a) Gregora b) Jūlija c) Mēness d) Saules
Kalendārs kalendārs kalendārs kalendārs
5. Kad Latvija pārgāja uz jauno stilu?
a) 1582. gadā b) 1715. gadā c) 1919. gadā d) 1991. gadā
6. Kā senie igauņi sauca jūlija mēnesi?
a) siena mēnesis b) siena pļaujas mēnesis c) pļaujas mēnesis d) sirpenis

Ieraksti tautasdziesmās vārdus – Lieldiena, Mārtiņš, Metenis, Ziemassvētki – atbilstošā formā! 4 p.

Ai, bagāti _____,	_____ gaili kāvu	Ap _____ slaidi laižu,
Lejiņā nogājuši!	Deviņiem cekuliem,	Lai liniņi gari aug;
Tekam, veci, tekam, jauni,	Lai tek mans kumeliņš	Ap _____ šūpojos,
Velkam svētkus kalniņā!	Deviņiem celiņiem!	Lai telītes barojās.

Apskati attēlus!

Zem attēliem uzraksti, kādi gadskārtu svētki tajos attēloti? 4 p.

Zem attēliem uzraksti šiem svētkiem raksturīgo norišu ciparus! 5 p.

1. Bluķa velšana un sadedzināšana. 2. Visās nakts pavadīšana nomodā. 3. Raksturīgākais cienasts – siers un alus. 4. Masku gājiens. 5. Olu krāsošana un šūpoļu kāršana. 6. Rudens darbu pabeigšana. 7. Dziesmas ar piedziedājumu „Kaladū, kalado”. 8. Saimniece cep īpašu Jumja maizes klaipu. 9. Svētki, kam seko klusais veļu laiks. 10. Visādu zāļu lasīšana.

Uzraksti viedokli (apjoms – 60 līdz 70 vārdi!) par gadskārtu svētku svinēšanu mūsdienās ! Kuras tradīcijas un rituālus ievēro tavā ģimenē, klasē, skolā?

(9 p. – SATURS STILS PAREIZRAKSTĪBA)